

Podpora společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce

Informační podklad k návrhu doporučení o podpoře
společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a
evropského rozměru ve výuce

Podklad k dokumentu Rady č. 5462/18
březen 2018
zpracovala: Helena Paldusová

Obsah:

- Hodnocení z hlediska principu subsidiarity: 3
- Odůvodnění a předmět: 3
- Obsah a dopad:..... 4
- Stanovisko vlády ČR: 5
- Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:..... 5
- Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR: 5

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: DOKUMENTY EU
Název: Podpora společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce	Typ řady: interní
Zpracovala: Paldusová, H.	První vydání řady: říjen 2004
Číslo: Podklad k dokumentu č. 5462/18	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Datum: březen 2018	Zaměření: Informační podklady k dokumentům EU projednávaným VEZ
Klíčová slova:	Jazyk: CZ
Doporučení; inkluze; vzdělávání; hodnoty EU	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

NÁVRH DOPORUČENÍ

Návrh doporučení Rady o podpoře společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce

KOM(2018) 23 v konečném znění, kód Rady 5462/18

Interinstitucionální spis 2018/0007/NLE

- **Právní základ:**
Článek 166 a 165 Smlouvy o fungování Evropské unie.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
22. 1. 2018
- **Procedura:**
Nelegislativní postup.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 20. února 2018, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 26. února 2018 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Návrh je v souladu s principem subsidiarity.
- **Odůvodnění a předmět:**
Dne 14. listopadu 2017 přijala Komise sdělení Posilování evropské identity prostřednictvím vzdělávání a kultury¹, které bylo příspěvkem do diskuse o vzdělávání a kultuře v rámci sociálního summitu v Göteborgu dne 17. listopadu 2017. Na tomto summitu byl přijat evropský pilíř sociálních práv, který zakotvuje právo na kvalitní vzdělávání, odbornou přípravu a celoživotní učení, jež podporují začlenění. Výsledky diskuse, která na summitu proběhla, byly zohledněny v závěrech Evropské rady z 14. prosince 2017², která vyzvala členské státy, Komisi a Radu, aby tuto agendu dále rozvíjely. Navrhované doporučení je jedním z kroků v tomto směru.

Dne 17. března 2015 přijali ministři školství členských států na svém neformálním zasedání Pařížské prohlášení o prosazování občanství a společných hodnot svobody, tolerance a nediskriminace v procesu vzdělávání³, které určilo čtyři cíle pro spolupráci na úrovni EU⁴ směřující k takovému systému vzdělávání, z něhož budou vycházet odpovědní, nezaujatí a aktivní mladí lidé. Reagovali jím na šířící se společenské postoje a jevy, které mohou ohrozit demokracii, jako je populismus, xenofobie, konfliktní nacionalismus, šíření falešných zpráv a dezinformací nebo radikalizace. Současně chtěli tímto prohlášením podpořit šíření znalostí o společných evropských hodnotách a úloze demokracie a evropskou sounáležitost. V prosinci 2015 pak byly inkluzivní vzdělávání, rovnost, spravedlnost, nediskriminace a prosazování občanských kompetencí zařazeny jako nové prioritní oblasti do strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020).

¹ KOM(2017) 673 v konečném znění

² Dostupné [zde](#).

³ Pařížské prohlášení ze dne 17. března 2015 – http://ec.europa.eu/education/news/20150316-paris-education_cs.

⁴ Zajistit, aby děti a mladí lidé získali sociální, občanské a mezikulturní kompetence; prohlubovat kritické myšlení a mediální gramotnost; podporovat vzdělávání znevýhodněných dětí a mladých lidí; a prosazovat mezikulturní dialog.

Navrhované doporučení je založeno na Pařížském prohlášení a usiluje o to, aby bylo dosaženo pokroku při plnění v něm stanovených cílů. Podle výsledků veřejné konzultace, která probíhala od května do srpna 2017, podporuje 98 % respondentů inkluzivní vzdělávání a pouze 16 % respondentů se domnívá, že vzdělávání již v současné době řeší potřeby všech svých účastníků. Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2017⁵ zdůrazňuje, že úroveň vzdělání, které studenti dosáhnou, závisí stále do velké míry na jejich socioekonomickém zázemí⁶. Naprostá většina respondentů souhlasí s tím, že vzdělávání má pomáhat mladým lidem pochopit význam společných hodnot (95 %) a že Unie by měla členskými státy s tímto úkolem pomoci (98 %). Řada evropských zemí se v současné době zaměřuje na otázku vzdělávání k občanství, avšak téměř polovina zemí zatím nemá žádné politiky týkající se zahrnutí tohoto okruhu vzdělávání do počáteční odborné přípravy učitelů⁷. Hlavním cílem doporučení je tak podpořit inkluzivní vzdělávání, společné hodnoty a evropský rozměr ve výuce.

- **Obsah a dopad:**

Doporučení formuluje opatření, která by měly členské státy realizovat, ve čtyřech oblastech.

Podpora společných hodnot

- širší sdílení společných hodnot od útlého věku a na všech úrovních vzdělávání;
- prosazování vzdělávání v oblasti občanství a etiky (s využitím existujících podpůrných nástrojů – např. rámce kompetencí pro demokratickou kulturu vypracovaného Radou Evropy⁸) a vytváření otevřeného klimatu ve třídách;
- prohlubování kritického myšlení a mediální gramotnosti (zejména ve vztahu k internetu a sociálním médiím);
- rozvoj struktur umožňujících aktivní účast učitelů, rodičů, studentů a širšího společenství na správě škol;
- vytváření příležitostí pro aktivní zapojení mladých lidí do činnosti společenství.

Zajišťování inkluzivního vzdělávání

- začlenění všech žáků do kvalitního vzdělávání od útlého věku;
- poskytování podpory pro žáky a studenty podle jejich individuálních potřeb;
- usnadnění přechodu mezi různými úrovněmi vzdělávání;
- účinné využívání Evropské agentury pro speciální a inkluzivní vzdělávání.

Podpora evropského rozměru ve výuce

- porozumění evropským souvislostem a společnému dědictví a povědomí o rozmanitosti členských států Unie;
- porozumění vzniku a fungování Unie;
- zvýšení účasti studentů a učitelů v síti e-Twinning;

⁵ https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_cs

⁶ K situaci v ČR uvádí poslední Zpráva o stavu lidských práv ve světě Amnesty International z 22. února 2018, že rok po reformě systému základního vzdělávání čelí romské děti nadále diskriminaci v přístupu ke vzdělávání a podle údajů vlády z července 2017 se přes 24 % romských žáků nadále vzdělává v etnicky segregovaných školách. Blíže viz: <https://www.amnesty.cz/news/4168/vyrocní-zprava-statem-podporovana-nenavist-podnitila-novou-vlnu-spolecenskeho-aktivismu>.

⁷ V ČR funguje systém dvojí specializace, kdy jsou učitelé specializováni na výuku dvou vyučovacích předmětů. Současně ale kvalifikovaný učitel může se souhlasem ředitele školy vyučovat i předměty mimo svou specializaci. Blíže k problematice vzdělávání k občanství v Evropě viz zpráva Eurydice Citizenship education at school in Europe 2017, dostupná z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/6/68/215_EN_Citizenship_2017_N.pdf.

⁸ Kompetence pro demokratickou kulturu – žít spolu jako rovnocenní v kulturně rozmanitých demokratických společnostech, 2016, dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture>.

- zvýšení účasti škol v přeshraniční mobilitě v rámci programu Erasmus+ (zejm. krátkodobé výměny mezi evropskými školami);
- realizace projektů za účelem zvyšování informovanosti o EU.

Podpora učitelů a výuky

- zajištění odpovídající počáteční i pokračující odborné přípravy pro pedagogické pracovníky, aby dokázali reagovat na různé potřeby účastníků vzdělávání;
- realizace výměn a programů vzájemného učení a zajištění poradenství a odborného vedení pro pedagogické pracovníky.

O konkrétním způsobu provádění doporučení rozhodnou členské státy. Doporučení nicméně formuluje některá vhodná prováděcí opatření, např. přezkum a případnou změnu existujících politik a postupů, identifikaci nedostatků, zvýšení zapojení veřejnosti, konzultace a sběr údajů nebo další spolupráci podle příslušných rámců EU formou vzájemného učení a výměny osvědčených postupů. K provádění doporučení lze využít stávající nástroje financování EU, zejména program Erasmus+, evropské strukturální a investiční fondy a programy Kreativní Evropa, Evropa pro občany, Práva, rovnost a občanství a Horizont 2020.

Dopad na státní rozpočet a právní řád ČR:

Přímý dopad na právní řád ČR se nepředpokládá. Dopady na státní rozpočet budou závislé na způsobu provedení; všechny případné dopady budou zabezpečeny v rámci stanovených výdajových limitů dotčených kapitol státního rozpočtu.

- **Stanovisko vlády ČR:**

Vláda návrh doporučení vítá, neboť vnímá potřebu posilování a podpory základních společných evropských hodnot. Současně ho vítá jako podnět k možným úpravám vzdělávacího systému, zejména inkluzivního vzdělávání, přičemž řada navrhovaných opatření již je v ČR postupně prováděna (např. prostřednictvím novely školského zákona).

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

V Evropském parlamentu se návrh doporučení nachází v přípravné fázi. Byl přidělen výboru pro kulturu a vzdělávání (CULT) jako gesčně příslušnému výboru a o stanovisko byl požádán výbor pro zaměstnanost a sociální věci (EMPL) a výbor pro práva žen a rovnost pohlaví (FEMM).

Na Radě pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport, která se uskutečnila 15. února 2018, proběhla politická rozprava na téma Rozvíjení vzdělávacích aspektů v závěrech Evropské rady ze dne 14. prosince 2017.

- **Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR:**

Výbor pro evropské záležitosti PS PČR projednal dokument dne 28. 3. 2018 a usnesením č. 65 přijal tyto závěry:

Výbor pro evropské záležitosti

1. s ohledem na článek 165 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) **v y z d v i h u j e** národní odpovědnost za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů;
2. **d ů r a z n ě v y z ý v á** Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Národní ústav ve vzdělávání, aby v rámci prováděné reformy Rámcových vzdělávacích programů neaplikovaly Rámec kompetencí pro demokratickou kulturu Rady Evropy do českého vzdělávacího systému.

Rozvoj demokratických kompetencí musí vycházet z hodnot ukotvených v Ústavě České republiky, jejichž základní výčet nalezneme v preambuli Ústavy České republiky – vlastenectví, svoboda, lidská důstojnost, rovnoprávnost, zodpovědnost, demokracie a právní stát, základní lidská práva a svobody, ochrana zděděného přírodního, kulturního, hmotného a duchovního bohatství. Rámec kompetencí pro demokratickou kulturu Rady Evropy definuje jako hodnoty lidskou důstojnost a lidská práva, kulturní rozmanitost, demokracii, spravedlnost, čestnost, rovnost a právní stát. S ohledem na to, že Rámec kompetencí pro demokratickou kulturu Rady Evropy nepovažuje za hodnoty klíčové hodnoty obsažené v Ústavě České republiky, jako například svobodu či vlastenectví, a naopak zavádí hodnoty nad rámec Ústavy České republiky, **p o v a Ź u j e** VEZ Rámec kompetencí pro demokratickou kulturu Rady Evropy za nevhodný pro využití v českém vzdělávacím systému;

3. s ohledem na to, že hodnoty obsažené v Rámci kompetencí pro demokratickou kulturu Rady Evropy neodpovídají hodnotám uvedeným v článku 2 Smlouvy o EU, analogicky **d o p o r u ě u j e**, aby tento model jako vhodnou praxi nedoporučovala ani EU, a naopak propagovala občanskou kompetenci definovanou v rámci klíčových kompetencí pro celoživotní učení EU;
4. **p ř i p o m í n á**, že smyslem inkluzivního vzdělávání je zlepšit rozvoj schopností a dovedností znevýhodněných žáků a jejich začlenění mezi vrstevníky, což však vyžaduje na jedné straně vytvoření vhodných vzdělávacích podmínek a na straně druhé určité intelektuální schopnosti a sociální dovednosti, a **v y z ý v á** proto vládu, aby při realizaci inkluzivního vzdělávání brala v potaz možnosti poskytovatelů a zřizovatelů vzdělávacích zařízení takové podmínky vytvořit, stejně jako osobnostní předpoklady žáků, aby inkluze mohla být skutečně přínosem pro všechny zúčastněné strany;
5. **p ř i p o m í n á**, že prvotní motivy evropské integrace po 2. světové válce, tj. zajistit mír, stabilitu a zamezit dalším ničivým konfliktům v Evropě, položily základ pro ekonomický a sociální rozvoj Evropy, a měly by být proto zdůrazňovány i v současnosti;
6. **b e r e n a v ě d o m í** návrh doporučení Rady o podpoře společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce, KOM(2018) 23 v konečném znění, kód Rady 5462/18;
7. **b e r e n a v ě d o m í** rámcovou pozici vlády k tomuto dokumentu;
8. **u p o z o r ň u j e**, že podle Zprávy o České republice 2018 předložené v rámci aktuálního cyklu evropského semestru je jedním z hlavních strukturálních problémů ČR přetrvávající nízká atraktivita učitelského povolání;
9. v této souvislosti **p ř i p o m í n á** nezbytnost systematické dlouhodobé podpory pedagogických pracovníků na všech úrovních vzdělávacího systému prostřednictvím zajištění odpovídajícího počátečního a pokračujícího vzdělávání, vhodných pracovních podmínek a odpovídajícího platového ohodnocení;

10. usnáší se postoupit tento dokument spolu se svým usnesením a rámcovou pozicí vlády pro informaci výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu;

11. pověřuje předsedu výboru pro evropské záležitosti, aby v rámci politického dialogu postoupil toto usnesení předsedovi Evropské komise.